

Marinus Penseel is geboren op 19 juli 1923 in Leiden. Hij was de zoon van Johannes (Johan) Penseel (Leiden, 1886) en Maria Elisabeth van der Post (Leiderdorp, 1893). Hij had een oudere broer Johannes jr. (Leiden, 4 maart 1919). Zijn vader was voormalige marconist bij de Koopvaardij en eigenaar van een elektrotechnisch bedrijf op Velperplein 7 in Arnhem.

Marinus werd actief bij Scouting. Hij wordt verkenner bij groep 2, de Zwervers in Arnhem en wordt in december 1938 welkom geheten in *De Verkennen*, officieel orgaan van de Padvindersbeweging in Nederland.

Tijdens de oorlog was hij samen met zijn vader en broer actief in het verzet. Vader Penseel raakte al in 1940 bij het verzet Arnhem betrokken. De groep rond hem was in eerste instantie actief met het verspreiden van illegale kranten, later ook met hulp aan onderduikers. De mannen waren leden van de Knokploeg Arnhem (LKP). In maart 1943 werd Johan Penseel sr. opgepakt door de Sicherheitsdienst (SD) en aan zware verhoren onderworpen op het adres Utrechtseweg 55a. Hij was opgepakt omdat hij een onderduikadres voor een joodse vrouw geregeld had. Enkele weken later werd hij vrijgelaten vanwege gebrek aan bewijs. Hij had enige tijd nodig om te herstellen van de martelingen waarna hij samen met zijn zoons Johannes en Martinus (die onder meer bij vliegveld Deelen spioneerden) zijn verzetswerk voortzette met het regelen van onderduik voor joden en sabotagedaden. In de loop van de tijd werden met de gewestelijke leiding van de LKP Apeldoorn en met gespecialiseerde werknemers van NS, PTT, Waterstaat etc. contacten gelegd.

Begin september 1944 kwamen de opdrachten voor sabotage van buiten de groep. Vanuit het hoofdkwartier van de LKP aan het Velperplein 7-8-9 werden telefoongesprekken met de geallieerden op de brug in Arnhem, in Oosterbeek en Nijmegen mogelijk gemaakt. Toen men de stad Arnhem moest verlaten tussen 24 en 26 september 1944 kon de groep als onderdeel van de Technische Noodhulp werkzaamheden qua stroomvoorziening blijven verrichten, soms saboterend, en zo waardevolle informatie verzamelen.

Tijdens de strijd rond de Rijnbrug in Arnhem werd het grootste deel van de Britse parachutisten krijgsgevangen gemaakt. Vier paratroopers konden zich schuilhouden. Eén van hen was Robert Peating die op een zolder onderdook. Hij werd ontdekt door een politieman, die Johan Penseel senior waarschuwde. Peating kon schuilen in de woning van Johan. De Engelsman werd weggebracht door de twee verzetsmensen Klaas Schuttinga en Nico van den Oever, die op 2 januari vervolgens door de SD gearresteerd werden. Die dag kregen zowel Johan Penseel als zijn zoons Johan en Martinus het bericht zich een dag later te melden bij de SD. Ondanks advies onder te duiken deden ze dat niet. Ze werden gearresteerd. LKP-lid Toon van Daalen, de buurman van Johan Penseel, werd door de SD

op 4 januari in Ede opgepakt. Alle zes mannen werden overgebracht naar de SD-gevangenis de Kruisberg in Doetinchem.

Op 1 februari 1945 werden 94 manlijke gevangenen onder zware bewaking vanuit De Kruisberg afgemarcheerd naar het Doetinchemse treinstation. De trein kwam op 5 februari in concentratiekamp Neuengamme aan. Het concentratiekamp Neuengamme lag zo'n achttien kilometer ten zuidoosten van Hamburg bij het dorp Neuengamme. Het was tijdens de Tweede Wereldoorlog met meer dan 80 buitenkampen het centrale concentratiekamp van Noord-Duitsland. Een week na aankomst van de Kruisberg-gevangenen in Neuengamme, op 12 februari, werden velen belast met de opbouw van nieuw kamp in een moerasgebied. Een eerste transport telde 700 mannen. Kees was één van deze mannen. Het werd één van de subkampen van Neuengamme: Wöbbelin, nabij de stad Ludwigslust. Het plan van de SS was om daar gevangenen te huisvesten die de SS'ers uit andere concentratiekampen hadden geëvacueerd teneinde hun bevrijding door de geallieerden te voorkomen. Het kamp werd nooit afgebouwd. De barakken hadden geen ramen en deuren, sanitair was er niet en voedsel was er nauwelijks. Van de 6000 mannen stierven er 1000. Wöbbelin werd op 2 mei 1945 bevrijd door Amerikanen.

Marinus Penseel overleed op 13 maart 1945 in Kamp Wöbbelin door dysenterie. Zijn broer Johan Penseel junior overleed op 20 maart 1945 in Kamp Wöbbelin door difterie. Johan Penseel senior overleefde, maar werd nooit meer de oude. Hij kreeg de bijnaam 'Papa' van de joodse onderduikers die hij in de oorlog had geholpen. Van Marinus is geen graf bekend.

In deze naoorlogse brief van koningin Wilhelmina condoleert ze de ouders van Marinus en Johan met het verlies van hun zoons.

Meer informatie

[De verkenner; off. orgaan voor de Padv. Beweging in Nederland, jrg 24, 1938, no. 12, 1938 » 1938-12 - Pag. 34 | Delpher](#)

[Marinus Penseel | Digitaal Monument Neuengamme \(vriendenkringneuengamme.nl\)](#)

[Registration Marinus Penseel \(in the year 1947-1994\) in » Open Archives \(openarchieven.nl\)](#)

[Marinus Penseel | Erelijst van Gevallenen 1940-1945](#)

[Marinus Penseel | Oorlogsgravenstichting](#)

[Johannes Penseel | Oorlogsgravenstichting](#)

[Search for documents in the Arolsen Archives | 63340000 - Enquiries in the context of "EVZ" compensation fonds, 200-2006 | 63340000 - - Register of deaths pertaining to detainees of Concentration Camp Neuengamme/Commando Wöbbelin who passed away before and after the liberation | 10007013 - \(arolsen-archives.org\)](#)

Nationaal Onderduikmuseum, Aalten

[Kruisberg-Neuengamme](#)

Archief Airborne museum Oosterbeek

'S GRAVENHAGE, / Het Loo, 26 Juni 1947.
PALEIS NOORDEINDE

Den Heer en Mevrouw J. Penseel,
Velperplein 7,
A R N H E M.

Op 4 Januari 1945 werden U en Uw beide zoons door de Duitsers gearresteerd, wegens Uw illegale werkzaamheden.

Op transport gesteld naar Duitsland moest U zelf het overlijden vaststellen van Uw beide zoons, die door mishandeling en uitputting overleden zijn.

Zwaar moet deze slag U en Uw echtgenote getroffen hebben. Ik kom U dan ook alsnog Mijn hartelijke deelneming betuigen bij hun verscheiden.

Moge de wetenschap, dat zij hun jonge levens geofferd hebben voor ons aller vrijheid, U een steun blijven in de onherstelbare leemte die hun verscheiden achterlaat.

Met trots zal Ik Uw en hun daden in dankbare herinnering houden.

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.